

teló toplote, da se topi? — (Svoji bližini jo odvzame.) Kako je tedaj okoli topečega se telesa? — (Merzlo.) Kaj se zgodi, ako n. pr. zmerzlo sadje ali zmerzlo steklenico z vodó ali kako drugo tekočino postavimo v merzlo vodo? — (Ono odjenja ali odneha.) Vendar okoli se naredi na skorji led. Od kod je prišel ta led? — (Ko je odjenjevalo, je vodi, katera mu je najbliže, vzelo toplote, a voda se je spremenila v led.) — Kadar učenci sneg na obutvi v šolo prinesó, tedaj čutimo v šoli bolj merzlo; od kod pride to? — Dokler so spomladi hribje in goré s snegom in ledom pokrite, je vedno hladno; kako bi to bilo? — Južni veter pihlja vedno bolj hladno, posebno s začetka. — Glejte, to vezanje in oprostenje toplote je v stvarjenji zelo modra naprava, in obilne važnosti. kajti, ako bi tega ne bilo, bi se n. pr. led in sneg spomladi zelo naglo stopil, kar bi provzročevalo velike in strahovite povodnji in poplavlja.

Ker se s topljenjem okolici toplota odvzame, tedaj se zamore tudi na umetniški način mraz narediti, kakor ga narejajo n. pr. sladčičarji, da naredé „zmerzolino“ (Gefrornes). Ako se n. pr. vzame ter zmeša 1 funt snega in 3 funte kuhinjske soli od 0°, tedaj nastane toplina — 14°, ker sta se sneg in sol razstopila.

Nekaj didaktičnega.

Tabla in kreda.

(Preparacijo a) izpustimo zaradi prostora.)

Ako je mogoče, naj si učitelj oskerbi dvoje tabel, kot gradivo nazornega pouka, eno visečo stensko in eno stoječo. — Kje visi ta-le tabla? — Kako jej bodemo zato rekli, ker na steni visi? — (Stenska tabla.) Kje stoji pa ta tabla? — Recite: Ta tabla visi na steni, una stoji pošev na stojalu.

Primerite vaše tablice s stensko tablo! — Ktera je daljši in širji? — Recite: Stenska tabla je daljša in širja kakor moja tablica. Ktera tabla je debeleja in terdneja? — J. poskušaj to tablo vzdigniti! — Zakaj je ne moreš vzdigniti? — Potegni s perstom po tabli! — Kakšna se ti zdi, da je tabla? (Gladka.) Koliko voglov ima tabla? Imenujte še druge štirivogelne stvari v šolskeji sobi! — Iz česa je ta tabla narajena? — Kdo jo je naredil? — Recite: Šolsko tablo je naredil mizar iz lesa. Kam postavim sedaj tablo? (Na stojalo.) Kaj sem naredil sedaj s tablo? (Vzdignil — znižal.) Kam tablo s stojalom lahko postavim? (Pred mizo, omaro, vrata, peč, zraven ali vštric učencev i. t. d.)

Kaj ima ta tabla tukaj? — Kam jo lahko obesim? Recite: Stenska tabla visi na kavelnu, na cveku, v zidu zabitem.

Učitelj vzame kredo v roko, ter praša otroke: Kaj deržim v roki? (Kredo.) Kakšne barve je kreda? — Kakšni so tudi moji persti? — U. potegne s kredo po tabli. — Kaj sem naredil sedaj s kredo? — Recite: S kredo pišemo po tabli! U. nariše podobo, ter vpraša: Kaj sem pa sedaj naredil s kredo? (Risal.) Čemu nam je še kreda? — Recite: S kredo lahko pišemo in rišemo po tabli! S čim se piše po tabli, s čim pa po tablicah? — Na tabli in na tablicah lahko pišemo in rišemo! — Učitelj in učenci tedaj rabijo table za pisanje in risanje. Primerite pa sedaj čerke na stenski tabli s čerkami na vaših tablicah! — Ktere čerke so večji? Recite: Čerke na stenski tabli so večji, kakor čerke na tablicah. — Zakaj morajo biti čerke na stenski tabli tako velike? — Recite: Čerke na stenski tabli morajo biti zato velike, da jih vsi učenci vidimo. —

N o ž.

Učitelj kazaje žepni nož, vpraša: Kaj imam v roki? Poglejte, tukaj nož reže, tukaj bôde a tukaj ne, tukaj ga pa deržim. Nož ima klino, klina ima rezalo (ostrino), konico, herbet. Nož primemo za rog (ročaj). Čemu nam je nož?

Ta-le nož tukaj lahko zaprem, vtaknem v žep, kako ga bom zarad tega imenoval? — Nož z dvema ali več klinami, ki se zapirajo, ima ob stranéh platnice. Unega noža tam-le na mizi ne morem, a tudi ne smem v žep dejati, rabimo ga pri mizi, ter režemo ž njim kruh, meso in dr., kako mu zarad tega pravimo? Imenuj dele pri nožu. Iz česa je klina, iz česa je ročaj (platnice) pri nožu? Kdo dela nože? Kakšen postane nož, ako se dalj časa rabi? Kaj se ima zgoditi s tumpastim ali skerhanim nožem? Kateremu človeku pravimo, da je za ostrim debel.

Nož, ki se rabi, ostane svitel; ako se pa ne rabi in leži v mizi, dobi rujave lici. Človek, ki pridno dela ostane zdrav in čverst; len in zanikern pa zapravlja svoje dušne in telesne zmožnosti, je podoben železu, ki ga rja sné. Nož ni za igračo, tak nož, ki se ne zapira, ne devajte v žep, lahko bi padli, in si pri tem sami sebe poškodovali ali celo umorili. Nesreča nikdar ne praznuje, in kdor ne veruje, mora pa dostikrat čutiti. Nožev ne pokladajte na mizo tako, da bi ostrina na kviško bila obrnjena. Nož ni za igračo; režeče orodje se mora vsikdar spravljati v kraj.

Primerna povest naj otrokom take opomine poočituje, žalibog, da si ni treba takih povest izmišljevati, marveč se dostikrat otroci poškodujejo, igraje se z režečim orodjem.